

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

XI. Cum sunt partium jura obscura, Reo favendum potius est, quam Actori.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

vis indubitata competit ratihabitioni. Neque id ambiguum reddit *c. Nonnulli cit.* quia ipsa istius textus decisione ad re- scripti ad lites alieno nomine impetrati formam & substantiam exigitur manda- tum speciale; quod sine isto Canonis con- ditor id nolit valere: id autem, quod ad actus formam exigitur, ratihabitione non suppleri, dictum jam est cum Felino *cit. num. 6.*

Neque §. 4. & *pr. cit.* cum; quia pa- ter ejusmodi nuptiarum jam initarum ra- tihabitione secundum Legem Christiana- nam non peccat; quia inita, valida & in- solubiles sunt; tum verò; quia, cum nu- ptiae à filio suo, non paterno, sed proprio nomine celebrentur, ratificari à patre pro- prie non possunt; ut ejus negotium dici possint, Baldus in *l. Quia ergo cit.*

Minus urget tertio loco opposita in- stantia de pupillo; cum enim tutoris in ipso negotio interventus illi contrahenti necessarius sit pro forma & in vim autho- ritatis, actus à pupillo gestus, tutoris con- sensu ex intervallo superveniente, ratifica- ri non poterit, secundum *l. Obligari cit.* junctâ Glossâ, *V. Non potest, §. Tutor 2. Inst. de Autb. tutor.*

Non majorem vim habet instantia quarto loco allata; quia delictum ratum habentem id mandanti, etiam quoad po-enam, æquiparari, exploratum est ex ipso *c. Cum quis cit.* Quod autem id suo no- mine commissum postea ratum habens mitius quam mandans pleclatur, sit par- tim; quod subsecuta ratihabitione non in- float in delictum antecedens, tanquam e- jus causa physica, ut actio delinquentis, vel moralis, ut mandatum id jubentis: par- tim verò; quod eadem mandatum re ipsa non fit, sed ei solummodo comparetur: propter quam causam delictum saltem quoad poenam non retrahitur quoad tempus; ut clerici percussorem suo no-

mine factam ratam habens, à solius ratiha- bitionis, non percussoris sive injeclæ illi manûs tempore excommunicatus intelli- gatur, Glossa in *c. Cum quis cit. V. Sed quis, ubi Francus n. 5. & Farinac. Prax. Criminal. q. 135. n. 74.*

Plus roboris habent *l. Si pupilli §. 5. 10. cit.* textus: qui, ut cum *l. Semper cit.* concilientur, opus est distinctione; vel enim ratum habeo negotium gestum ab alio mihi presente, vel ab absente? Si prius, mandati, *l. Semper cit. & l. Dona- riones 25. C. de Donat. inter vir. & uxor.* Si posterius, negotiorum gestorum actio datur, §. 10. *cit.* ut hoc casu ratihabitione mandato quoad effectum & obligatio- nem: non etiam quoad genus actionis comparetur.

REGVLA XI.

Cum sunt partium jura obscu- ra, Reo favendum potius est, quàm Actori.

SUMMARIUM.

1. Partes in judicio sunt Actor & Reus.
2. Quorum jura Acta probatoria,
3. Et hæc obscura dicuntur, cum dubia sunt.
4. Sensus & ratio Regula:
5. Quæ in Criminalibus,
6. Et Civilibus etiam causis procedit.
7. Reus in judicij constitutione æquus,
8. Et magis favorabilis est in causa de- cisione.

Partium nomine hoc loco veniunt I. personæ, inter se de aliquo in ju- dicio litigantes & jus sibi dici po- stulantes à giudice: à cujus, tan- quam publicæ autoritate constitui li- tium di-

reum dremptoris, mediò inter ipsos & honoratiori plerumque locò confidentis, utraque parte seu latere consistere plerumque solent. Ex partium autem seu litigantium personis ea, quæ prior ad iudicium provocat, in eoque actionem vel accusationem proponit, Actor in Civilibus, & in Criminalibus causis Accusator: Reus verò ea dicitur, quæ in jus sive iudicium pertrahitur aut vocatur, Actionemque vel accusationem propullandò contra alteram se defendit, *c. Forsus 10. de V.S.*

2. Jura autem partium litigantium vocantur confessiones, testium legitime receptorum depositiones, instrumenta seu scripturæ publicæ ac privatæ, præsumptiones, juramenta aliæque allegationes in vim probationis productæ, in quibus intentionem suam actor & exceptionem suam reus fundant, *Peckius ad hanc Reg. num. 4.*

3. Obscura partium jura dicuntur, quando iudex, ponderatis juribus seu probationibus, pro & contra utramque partem adductis, non discernit, quæ alius prævaleant: nihilque est, quod ipsi persuadeat, pro aut contra quem sententiam ferre oporteat pronuntiando. Unde

4. Regulæ sensus est, *Quantumvis iudicem à favore & speciali in partium alteram affectu & propensione, quantum potest, oporteat esse alienum: casu tamen, quò probationibus & allegationibus omnibus æquò iudicij ponderatis, quæ alteri prævaleant, non apparet, reo potius favendum est, quàm actori, ut per sententiã ille potius absolvatur, quàm isti condemnentur.* Quò sensu favorabiliores rei potius quàm actores habentur *Reg. 12 s. ff. hâc Rubr.* & jura proniora ad absolvendum, quàm condemnandum dicuntur *c. Ex literis 3. §. fin. de Probat. & l. Arrianus 47. ff. de O. & A.*

Ratio Regulæ est partim; quia in

iudicium actor sponte, quando ipsi lubet & paratus venit, reus inopius & imparatus pertrahitur: actor aggressoris & impetentis, reus vim propullantis sequentis partes sustinet: reus pro libertate, in cujus possessione est, actor verò pro ejus obligatione & quasi servitute certat. Æquitatis autem ratio dicitur, magis favendum ei, qui invitus, inopiusque & imparatus, sequenti tuendi necessitate, proque libertate in iudicio versatur, quàm ei, qui id pro libitu suo paratusque & alterum aggrediendi sibi que obligandi & quodammodo subjicendi studio sponte subit: partim verò; quia in dubio proferendum, quòd humanius ac tutius est: humanius autem est absolvere quàm condemnare: tutiusque erroris periculum subire, Deoque rationem reddere pro iniqua misericordia, quàm pro injusta crudelitate *l. Absentem 5. ff. de Penis:* quorum prius nocentis abtolutione, potterius innocentis condemnatione contingit.

Sic declarata firmataque Regulæ vigore imprimis in causis Criminalibus reus in dubio semper absolvendus: imò condemnandus nunquam est: nisi obiectum ei crimen idoneis testibus, vel apertissimis documentis, vel iudiciis indubitatis & luce clarioribus fuerit probatum, *l. fin. C. de Probat.*

Deinde in iisdem causis, quando reus, adductis ab actore probationibus ac præsumptionibus, non quidem de crimine convictus, sed tamen valde gravatus & suspectus redditus est, & propterea recurritur ad juramentum, hoc in vim probationis actori nunquam: reo tamen ad se purgandum aliquando permittitur, *ut Lib. 2. Tit. 24. à n. 36.* est dictum.

Demum in causis Civilibus, licet pronuntiandum pro ea parte sit, cujus causæ merita probabiliora: & si ista omnino æqualia sint, causa remittenda ad

C c c c 2

superio-

superiorem, vel partibus suggerenda, quibus causa ex utriusque consensu terminetur, ut *Lib. 2. Tit. 27. a. n. 55.* est explicatum: casu tamen, quò actor pro intentionis suæ probatione vel nihil omnino, vel saltem, quod illam probabilem reddat, assert, *c. fin. de Dolo*: imò etiam casu, quò an ab ipso & reo deducta æqualia sint, dubium manet, secundum Regulam hanc reo potius quàm actori favendum: & ille vel absolvendus, vel saltem juramentum suppletorium in causis hoc admittentibus reo potius deferendum est quàm actori, *c. fin. §. Sanè, de Jurejurando* & ad hanc Rubricam dicta *a. n. 33.* Nisi tamen litigantium alter in possessione vel actoris causa favorabilis sit, ut *cit. Tit. 27. n. 55.* adnotavi.

7. Neque hac in re actori patrocinatur; quòd ejus favore judicia sint constituta; ut scilicet, quòd suum est, recuperet, sibi que debitum consequatur: vel; quòd, cum libellò proposita ejus intentio ambigua, verbàque obscura sunt, ejus & non rei favorem spectans interpretatio præferatur, *l. Si quis 66. ff. de Judiciis.* Facilis enim ad hæc responsio est; quia ipsa judiciorum constitutio non magis favorabilis actori, quàm reo est, partim; quòd huic eà maximè sit prospectum; ne, si actor res, quas existimat esse suas sibi debitas, auferat proprià auctoritate, rerum suarum jacturam & injuriam facillè patiatur: partim; quia non minus benignè reus in judicio auditur, quàm actor: &, sicut isti actionis, sic reo exceptionis seu defensionis & verborum suorum declaratio est permissa: & utraque in favorem ejus, à quo proposita & prolata sunt, accipiuntur. Accedit; quòd actor magis favorabilis in judiciorum præparatione: non tamen magis quàm reus favorabilis sit in decisione, Dynus
- 8.

hic n. 7. cum, illò intentionem suam non probante, iste, licet nihil præstitit ac probàrit, absolvatur, §. *Sanè cit.*

REGULA XII.

In Judiciis non est Exceptio personarum habenda.

SUMMARIUM.

1. *Judicij nomen hic sumitur latè.*
2. *Personarum Exceptio vitium Justitiæ adversatur.*
3. *Sensus & declaratio Regule,*
4. *Ejusque vario.*
5. *Objecta ei instantia*
6. *Ex speciali ratione vitio caret.*

Judiciorum nomen DD. plerique hic latè sumunt; ut eò non solum controversiæ, quæ est inter actorem & reum, discussio, definitioque: sed omnis actus intelligatur, in quo juris, meritum, qualitatis aut aptitudinis ratio, Commutativà vel distributivà Justitiæ poscente, est habenda, Dynus *hic n. 7.* Barbosa *n. 3.* & Strein. *n. 1.*

Exceptio personarum, quam ab iis Regula remover, est Vitium, quòd id, quod Justitiæ poscente, personæ debetur uni, alteri, non juris, meritum, aut qualitatis, ipsum præ aliis aptum dignumque facientis: sed propter ejus conditionem vel qualitatem ad id, quod accipit, nihil conferentem, v.g. intuitu pulchritudinis, cognitionis, vel alterius necessitudinis tribuitur, Laiman *Lib. 4. tract. 2. cap. 15. n. 6.* Peck. *hic n. 2.* & Strein. *n. 1.*

Quare latè patens Regule sensus est, Neque in litium inter partes controversarum judiciali vel arbitraria definitione, neque